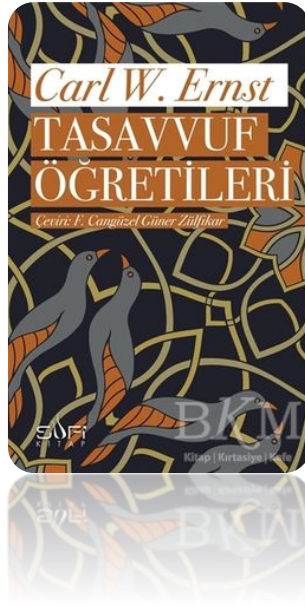

Tasavvuf Öğretileri

Carl W. Ernst, Çeviri: F. Cangüzel Güner Zülfikar, Sufi Kitap, Ekim
2019, İstanbul, 214 s.

Merve Nur Kılıç* Hacer Özşarı**

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
merve.kilic@kisbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1438-395X

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
hhacerozsari@gmail.com, ORCID:

Tanıtıma konu olan “*Tasavvuf Öğretileri*”, müellifin “*Şambala Tasavvuf Rehberi*” adlı eserinin tamamlayıcısı mahiyetindedir. Tasavvufun, İslam dininin manasından doğduğu saviyle ve gayr-i müslim okuyucular için Müslümanların tefekkür dünyasını tanıtmayı amaçlayan eser, muhteva olarak bazı tasavvuf klasiklerinin seçkilerini içermektedir. Bahsedilen derlemeler; Serrâc, “*Lüma*” “Hallâc-ı Mansûr, “*Tavasın*”, Necmeddin Kübrâ, “*Âdâb Risâleleri*”, Abdülkerim Kuşeyri, “*Risâlele*” ve Abdurrahman Câmî, “*Nefahâtü'l-üns*” tercümesidir. Her çeviri kısa açıklamalar sunularak tarihî ve dinî bağlama yerleştirilmeye çalışılmıştır.

Kitabın yazarı Carl W. Ernst, 1975'te Standford Üniversitesi'nde karşılaştırmalı dinler üzerine yaptığı çalışmalarla dikkat çekmiş bir araştırmacıdır. Doktorasını Harvard Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra üç yıl Pomona College'ta öğretim üyeliği yapmıştır. Çalışma alanlarını İslami araştırmalarda genel ve eleştirel meseleler, modern dönem öncesinde ve günümüzde tasavvuf anlayışı ve Hint- Müslüman kültürü oluşturmaktadır. Ernst özellikle Hallâc-ı Mansur'un eserlerini İngilizceye aktarıp edebî tercümesini yaparak bu külliyatı dünya çapındaki okurlarıyla buluşturmak amacındadır.

Eser çevirenin ve yazarın önsözü ile on ana başlıktan müteşekkildir. İlk bölüm, “Kur'ân'ı Sûfiyâne Anlayış” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Ebû Nasr es-Serrâc'ın (ö.378/988) *Kitâbü'l-Lüma' fi't-Tasavvuf*, “*The Book of Flashes*” eserinden yararlanılmıştır. Allah'ın Kitabı'nı anlamaya ve tabi olmaya dair âyetlere yer verilmiştir. Velilerin seçilmesi, Allah'ın emrettiği iyilikler, bu dünyadan ayrılma, nefsi terk konuları âyetlerle izah edilmiştir.

İkinci bölümün “Hz. Muhammed'in Karakteri” başlığı altında, “Ezelî Nur Olarak Hz. Muhammed” ve “Ahlâk Örneği Olarak Hz. Muhammed” alt başlıkları yer almaktadır. İslam tasavvufunda Hz. Peygamber'e gösterilen bağlılığının ayırt edici ve güçlü yönleri vurgulanarak Kur'an'dan sonra asıl kaynağın “O” olduğunun altı çizilmiştir. Hz. Muhammed'in ilâhî görevinden, vahyin otoritesi ve Peygamber'e itaatten, davranış modeli olarak sünnetten, peygambere uymaktan bahsedilmiştir. O'nun hususiyetleri ve sosyal hayatıyla ilgili bilgiler nakledilmiştir. Beyazıd el-Bistâmî gibi Peygamber'e uymalarıyla değer kazanmış velilerin kıssalarından örnekler verilmiştir.

Üçüncü bölümün başlığını, tasavvufun özü olarak telakki edebileceğimiz “Mânâyı Yaşamak” oluşturur. Tasavvuf risalelerinde yer

alan insan-ı kâmil modeli ve tefekkür öğretileri, uygulamaları ile birlikte izah edilmiştir. Manevi yolun ahvali, tasavvufun gelişmesinde çok etkili isimlerden Kübreviye Tarikati kurucusu Necmeddin-i Kübrâ'nın (ö.618/1221) görüşleri çerçevesinde izah edilmiştir. İnziva, oruç tutma, sürekli "Lâ ilâhe illallah" zikrinde olmanın da sağladığı faydalara yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm "İlâhî ve İnsanî Aşk" üzerinedir. Bu iki aşk türünün tasavvufi tecrübeye neyi ifade ettiği, güzellik ve azametinin insanda zuhuru, Kur'an ve hadislerle gerekçeleri anlatılmıştır. İnsanın yaratılış özelliklerinden arınarak ilâhî aşka ulaşması için imtihan edileceğine dikkat çekilmiştir. Kitabın bu bölümünde anlatılan bahisler Rûzbihân Baklî'nin "Seven ve Sevilenin Nezâketi Üzerine" adlı risalesinden istifade edilerek izah edilmiştir.

Beşinci bölümde, dini açıdan cevazı tartışılabilen "Müzik Dinlemek" bahsine yer verilmiştir. Sufilerin müzikle alakalı görüşlerine değinilerek müziğin tarikattaki adâbı ve faydaları anlatılmıştır. Rûzbihân Baklî'nin, "Müzik Dinlemek Üzerine" risalesindeki görüşler paylaşılmıştır. İnsanlığın bütün düşüncelerinin tazelenmesinin müzik ile olacağı, müziğin insan niteliklerini karıştırıcı ve ilâhî sırları harekete geçirici bir muhteva barındırdığı söylenmiştir. Müziğin kusurlular için baştan çıkarıcı, kemâl ehli için ise işaret olduğu fikrine değinilmiştir. Neticede, sufilere göre müzik dinlemede esas illetin, hangi amaca matuf ise ona göre hüküm verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Altıncı bölümü tasavvufun uygulama cihetine dair "Ahlâkî Uygulama" başlığı oluşturur. Bu başlık altında Rûzbihân Baklî'nin "Yolcuların (müridlerin) Hataları" adlı bir risâlesi yer almaktadır. Baklî'ye irfan insanların yolu hakkında sorulmuştur ve Baklî bu sorulara "Küfür", "Aşk ve Muhabbet", "Dostluk", "Mürşid ve Mürid", "Yolun Sorunları" başlıkları altında cevaplar vermiştir.

Yedinci bölüm, Hz. Muhammed'in manevi mirasının nesilden nesile intikalini sağlamada "Mürşid ve Mürid" ilişkisinin rolü üzerinedir. Bölümde Kuşeyrî'nin ahlâkî vasiyetname özelliğini taşıyan bir tercümesine yer verilmiştir. "Müridlere Vasiyet" başlığı altında ele alınan bu tercümede önceki mutasavvıflar gibi (Kuşeyrî de) tasavvuf uygulamasını İslâmiyet'in hukukî ve ahlâkî usullerine bağlamakta kararlıdır. Bununla birlikte bir tasavvuf otoritesinin, hukuk (fıkıh) âlimlerinin hepsinden seviye olarak daha üstte olduğunda ısrarlıdır ve

mürşid olmadan manevi ilerlemenin genellikle mümkün olmadığını da vurgu yapılmaktadır. İlerleyen kısımda Orta Asya'daki Kübreviyye temsilcilerinden Alâü'd-Devle Simnânî'nin (ö.736/1336) yazısına yer verilmiştir. Tefekkür disiplininde öğrencilere rehberlikte fevkalâde aktif Simnânî'nin bu risalesi sülûk, velâyetin ilahi ve peygamberi yönüyle alakalı Farsça teferruatlı bir eserdir.

Sekizinci bölümde “Velilerin Hayatları” başlığı altında bazı veliler tanıtılmıştır. Bu isimlerden ilki Mevlânâ Celâleddin Rûmî'dir. Mevlânâ'dan sonra ilk kadın velilerden Râbiatü'l-Adeviyye, Çiştîliğe müntesip Hintli Hanımlar ile Rıfâî Tarîkından Bağdatlı Kadınlar anlatılmıştır. Daha sonra Abdülhak Muhaddis Dıhlevî'nin “Salihlerin Âbidler Hakkındaki Söyledikleri” isimli eserinden, 13.yy sûfilerinden Rifâî tarıkına bağlı Bağdatlı Râbia binti Ebî Bekir ve Zeynep binti er-Rifâî'ye yer verilmiştir. Son olarak Tac Mahal'in bânisi, Bâbürlü İmparatoru Şah Cihân'ın kızı Cihanârâ Sultan'dan bahsedilmiştir. Dokuzuncu bölüm ile son kısım eserde yer alan kaynakların, Kur'an âyetlerinin ve hadislerin indeksinin derlenmesine ayrılmıştır. Bu bölümde dikkat çeken unsurlardan biriside âyet alıntılarının gösterim şeklidir. Yazar, âyet numaralarını “(K 17:9)” şeklinde göstererek sûre isimlerini belirtmemiştir. Bu durum sûre isimleri ile ayet numaralarının tespitini zorlaştırmaktadır. Eserde “*kaynaklarda yer almayan fakat sufilerce iyi bilinen*” cümlesi ile nitelenen hadislerle yer verildiği de görülmektedir. Kaynak gösterimi ise sadece numaralandırılarak yapılmış eser, müellif ya da hadisin sıhhatine dair bir malumata yer verilmemiştir.

Farklı tasavvufî eserlerdeki metinlerden derlenerek oluşturulan kitap, bu haliyle okuyucuya bir kitapla birçok eserin içeriğini sunmaktadır. Kitabın tercümesinde “tasavvufi veya dinî müzik” şeklinde nitelermeler yerine “müzik” şeklinde genel ifadelerin kullanılmasından kaynaklanan sorunlara rağmen anlaşılır ve akıcı bir çeviri dilinin kullanıldığı söylenebilir. Kavramların izahında kimi zaman görsellerin kullanılması metni güçlendirilmiştir. Alana ilgi duyan genel okuyucu kitlesine hitap eden bu eserin okuyucuya ulaşmasında emeği geçenlere teşekkür ederiz. Keyifli okumalar...